

Til stede hver dag !
nærværsveileder og
fraværsrutiner, Sør-
Varanger kommune

Til stede hver dag! har til hensikt å gi retningslinjer for hvordan den enkelte lærer, så vel som skolen som system, skal jobbe for å forebygge og følge opp skolefravær. Veilederen er først og fremst et redskap for skolene i kommunen.

Forskning viser at konsekvensen av fravær er kumulativ (Jo Magne Ingul 2016). For hver dag som går øker mengden risikofaktorer som gjør det vanskeligere å komme tilbake på skolen, med andre ord: **Hver dag teller!**

Dette understreker hvor viktig holdningen om at **eleven skal på skolen fortest mulig og være der mest mulig er**. Det er til elevens beste, selv om eleven for eksempel er plaget av angst og/eller depresjon. Du blir ikke mindre engstelig eller trist av å være hjemme. Det er mye god behandling i å **ta hverdagen tilbake** og å utsette seg for det en er redd for.

Dette forutsetter at eleven har en trygg og god skolehverdag. Dersom årsaken til fraværet er mistrivsel på skolen eller en utrygg skolesituasjon, må selvfølgelig årsakene til mistrivsel på skolen ryddes av veien. Løsningen er uansett aldri å droppe ut av skolen. Å fullføre grunnskolen er svært viktig for den enkeltes psykiske helse, videre skolegang og framtidsutsikter. Fullført skolegang har også en svært viktig samfunnsøkonomisk betydning.

Veilederen er bygget på sentral teori og forskning på skolevegring og skolefravær, Sør-Varanger kommunes strategisk oppvekstplan og Kommuneplanens samfunnsdel, samt andre aktuelle lover og forskrifter (barneloven og barnekonvensjonen, for å nevne noe).

Et høyt skolefravær gir flere negative følger som f.eks. isolasjon, lav selvfølelse, faglige hull og familiære problemer. Med et høyt skolefravær er veien til frafall i videregående skole kort. Faller man ut av skolen er det vanskelig å komme inn på arbeidsmarkedet. Med så alvorlige konsekvenser er det i alles interesse å forebygge og forhindre skolefravær, og da blir *samarbeid* mellom de berørte instanser avgjørende. Når et barn ikke kommer seg til, eller ikke klarer å være på skolen, er dette et **felles problem som krever at alle bidrar til en løsning**. Hensikten med denne veilederen å gi klare retningslinjer og råd til hvordan et slikt samarbeid kan og bør foregå.

innledning	4
Mer vanlig enn man tror	4
DEL 1.....	5
1.1 Hva er fravær? Plikt til grunnskoleopplæring	5
1.2 Gyldig og ugyldig fravær	6
1.3 Årsaker til skolefravær	6
1.4 Alvorlig skolefravær.....	7
1.5 Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer	7
1.6 Den onde sirkelen	9
Del 2: praktisk fraværs- og nærværsarbeid på tre nivåer	10
2.1 Forebyggende arbeid i skolen – universelle tiltak (nivå 1 i pyramiden)	10
2.2 Bekymringsfullt skolefravær – målrettede tiltak (nivå 2 i pyramiden)	11
2.3 Komplekst skolefravær – intensive tiltak (nivå 3 i pyramiden)	13
Ressurser	14
Å høre eleven.....	14
Vurdere det beste for eleven.....	15
Valg av strategier og tiltak	16
Referanser	25

INNLEDNING.

MER VANLIG ENN MAN TROR

Det er mange familier som har kortere eller lengre perioder der det er vanskelig for et barn å gå på skolen. Årsakene kan være svært varierte og bør alltid tas på alvor. Ofte vil det ta litt tid å finne ut hva det dreier seg om, og det er viktig å være åpen for at det kan handle om noe man ikke har kjennskap til.

Uansett er dette en veldig vond og vanskelig situasjon, og det krever både tid og tålmodighet for alle parter. Det er derfor viktig å tenke at det nytter, og å vite at det som oftest lar seg gjøre å hjelpe barnet eller ungdommen tilbake til en trygg og god skolehverdag. I et litt større perspektiv er det kanskje ikke noen katastrofe hvis skolegangen skulle ta litt lengre tid? Ikke gi opp! (BUFDIR, 2024)

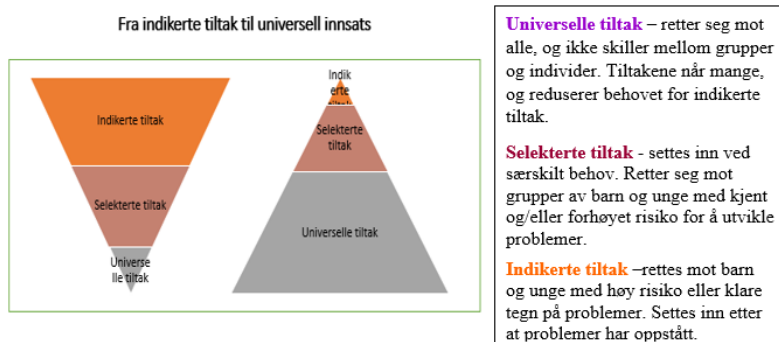
KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL SLÅR FAST AT I SØR-VARANGER SKAL...

«Barn og unge preges av høy sosial og faglig utvikling, noe som oppnås ved et oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet.»

Dette harmonerer godt med Folkehelseinstituttets kriterier for sosialt bærekraftige lokalsamfunn:

«At innbyggerne har tillit til samfunnet og hverandre, at de har tilgang til arbeid, utdanning og gode nærmiljø, og at de føler at de hører til og opplever trygghet.»¹

Universelle tiltak som metode

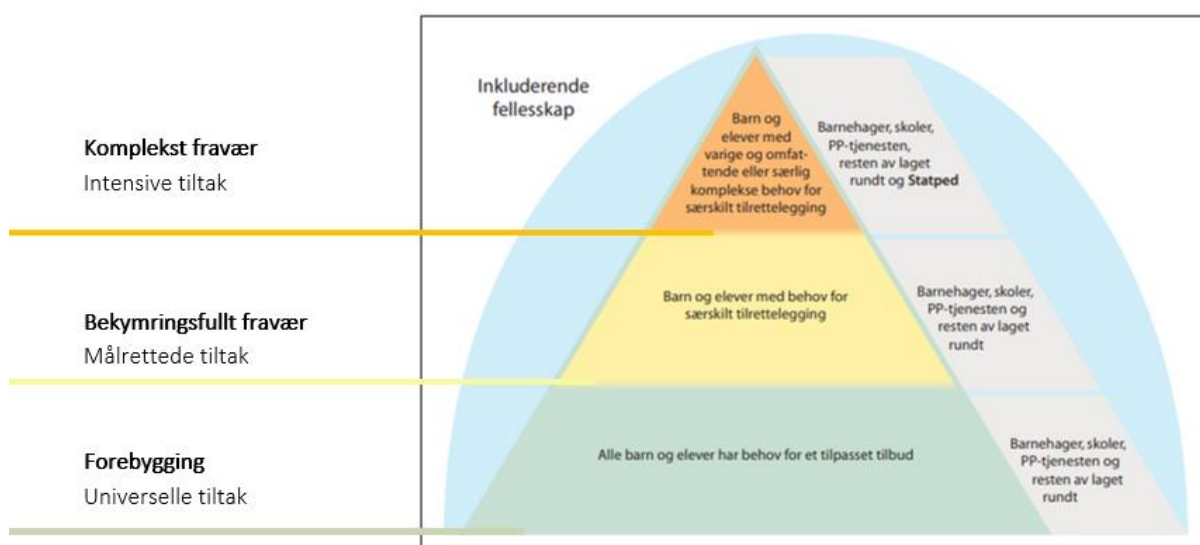
De aller fleste planer for å arbeide godt med fravær og fraværsrutiner bruker tiltakspyramiden for å definere ulike nivå av tiltak. Denne kjenner vi igjen fra meld.st. 6. Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.

¹ <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>

TILTAKSPYRAMIDEN

Kearney og Graczyks «response to intervention»-pyramiden er bygd opp på samme måte. Dermed danner tiltakspyramiden grunnlag for arbeid med fravær basert på tre nivåer. De tre nivåene er:

1. Forebygging- universelle tiltak
2. Bekymringsfullt fravær- målrettede tiltak
3. Komplekst fravær- intensive tiltak

DEL 1

Fravær fra skolen er normalt og i de fleste tilfeller selvkorrigerende (Ingul, 2008). Ingul definerer bekymringsfullt, eller ufrivillig, fravær slik:

«Fravær fra undervisningen og det sosiale fellesskapet i skolen, gyldig eller ugyldig, av et omfang/ en hyppighet som medfører bekymring knyttet til elevens faglige utvikling, samt elevens sosiale tilhørighet og utvikling.»

Fravær, uansett årsak, krever oppfølging fra skolen. Fravær kan være alvorlig fra første dag Havik (2018). Et av flere mål for nærværarbeid er å ruste elevene best mulig til å fullføre og bestå videregående opplæring.

1.1 HVA ER FRAVÆR? PLIKT TIL GRUNNSKOLEOPPLÆRING

Utdanningsdirektoratet (2016) definerer fravær i grunnskolen slik: *«Fravær i grunnskolen kan deles i dokumentert og udokumentert fravær. I grunnskolen er det to typer dokumentert fravær. Det er dokumentert fravær av helsemessige grunner og permisjon innvilget av skolen».*

Bakgrunnen for at det kun er disse to fraværsgrunnene som godtas i grunnskolen, er elevens plikt til å delta i opplæringen (Opplæringsloven §§ 2-1 og 2-2). Når eleven er borte av

helsemessige årsaker, er melding fra foreldrene gyldig dokumentasjon. Dersom eleven skal være borte fra skolen av andre årsaker, skal foreldrene ha søkt om permisjon. Jfr kommunens permisjonsreglement.

Plikt til å følge opp elever med skolefravær er tydeliggjort i ny opplæringslov § 10-6

«Kommunen og fylkeskommunen har en plikt til å sørge for at elever med fravær fra opplæringen blir fulgt opp både i grunnskolen og i videregående.»

1.2 GYLDIG OG UGYLDIG FRAVÆR

En naturlig inndeling av skolefraværet kan være fravær med eller uten «gyldig grunn».

GYLDIG FRAVÆR

er sykdom, innvilget permisjon eller fravær grunnet forhold eleven og foreldrene ikke rår over.

UGYLDIG FRAVÆR

Dersom eleven har fravær uten foreldrenes viten og samtykke, vil det regnes som «ugyldig fravær». I tillegg regnes et hvert fravær som ugyldig inntil skolen har fått beskjed av foreldre om årsaken til fraværet og skolen har definert årsaken til fraværet som gyldig.

Det er vanlig at elever fra tid til annen blir syke og har noe fravær fra skolen. Imidlertid bør skolen og foreldre være oppmerksomme når fraværet går utover det som er normalt. Når fraværet er uvanlig høyt (f.eks. grunnet sykdom), kan det ikke automatisk betegnes som gyldig selv om fraværet er meldt av elevens foreldre. Skolen må undersøke årsaken til fraværet for å avdekke hvorvidt årsakene til fraværet er rimelige (f.eks. ved å undersøke om det foreligger legeattest).

Et høyt fravær, uansett årsak, krever oppfølging fra skolen. Selv om årsaken er klart definert, vil mange elever trenge hjelp både faglig og sosialt. Det er også viktig å være klar over at barns helse henger nært sammen med deres psykososiale miljø, både på skolen, i familien og på fritiden. Hos elever med mye korttidsfravær, er det viktig å vurdere om det henger sammen med elevens skolesituasjon eller livssituasjonen for øvrig, selv om foreldre dokumenterer fraværet.

1.3 ÅRSAKER TIL SKOLEFRAVÆR

Årsakene til skolefravær vil ofte være sammensatte. Det er likevel meningsfullt å skille mellom følgende typer skolefravær:

- skolefravær basert på angst (også kalt skolevegring)
- skolefravær basert på alvorlig fysisk sykdom
- fravær på grunn av foreldrenes egne erfaringer eller psykiske utfordringer
- skulking
- fravær på grunn av at skolen har utvist eleven eller har en praksis som stenger barnet ute.
- skolefravær som kan spores tilbake til en eller flere traumatiske hendelser som ulykke, mobbing eller annet.

Det er som regel sammensatte grunner til at et barn ikke mestrer å gå på skolen, og det er aldri elevens skyld. Å føle skyld hjelper hverken de voksne eller barnet.

Noen elever med bekymringsfullt skolefravær kan også ha andre utfordringer, som for eksempel angst, depresjon, sosiale vansker, dårlig stressmestring eller annet. Det kan også være forhold på skolen eller hjemme som krever ekstra tilpasninger. Dette er ting det må tas hensyn til når man skal lage en plan for det enkelte barnet.

1.4 ALVORLIG SKOLEFRAVÆR

Det fins flere betegnelser for alvorlig skolefravær, for eksempel skulk, skolenekting, skolefobi og skolevegring. Den viktigste forskjellen er mellom de som skulker skolen fordi de ikke har lyst til å gå og de som ikke klarer å gå på skolen på grunn av vegring og angst.

Vanlige betegnelser på skolefravær har til felles at ansvaret for fraværet ofte plasseres hos eleven selv. Årsakene til et lengre skolefravær er som regel sammensatte, og ligger også utenfor eleven. Eleven skal ikke, og kan ikke, ha eneansvaret for at situasjonen endrer seg.

Med bakgrunn i dette har Sør-Varanger kommune valgt å bruke begrepet **alvorlig skolefravær** om skolefravær som krever tiltak.

Alvorlig skolefravær

- ☐ Har en enkelttime eller mer ugyldig fravær
- ☐ Har høyt gyldig fravær, fem dager eller mer på tre måneder
- ☐ Har kommet for sent tre ganger på en måned
- ☐ Møter opp på skolen, men forlater den igjen

Når et alvorlig skolefravær varer over tid, kalles det langvarig, alvorlig skolefravær

Hvem utvikler langvarig, alvorlig skolefravær?

Uavhengig av etnisitet, sosioøkonomisk bakgrunn, evnenivå og kjønn kan alvorlig skolefravær oppstå. Det er ikke slik at utfordringer knyttet til læring nødvendigvis utløser alvorlig skolefravær, men barn som er mye borte fra skolen mister ofte mye undervisning og kan få utfordringer knyttet til læring med å følge den faglige progresjonen.

Alvorlig skolefravær kan både oppstå plutselig og utvikle seg gradvis. Langvarig alvorlig skolefravær kan oppstå i hele skoleforløpet, men har økt risiko ved skolestart, i overgangen til ungdomsskolen, ved skolebytte, eller etter lengre ferier og sykefravær (Lysne, 1996).

1.5 RISIKOFAKTORER OG BESKYTTELSESAKTORER

Det finnes faktorer i både individet og omgivelsene som kan bidra til, eller beskytte mot, utvikling av langvarig alvorlig skolefravær. Lysne (1996) Noen av disse finnes i tabellen under. Skolen bør ha fokus på beskyttende faktorer i sitt forebyggende arbeid.

Oversikt over risiko- og beskyttelsesfaktorer

Barnet/ ungdommen

Risiko	Beskyttelse
• Psykisk sårbarhet/ psykiske vansker • Bekymringer for andre ting enn skole • Innadvendthet/ introvert, behov for trygghet og bekreftelse • Prestasjonsangst • (uoppdagede) læreversker eller utviklingsmessige vansker • Lav sosial kompetanse • Sykdom eller diffuse fysiske plager	• Positivt selvbilde • Positiv selvhevdelse • God sosial kompetanse • Gode sosiale relasjoner minst en god venn • Skolefaglig mestring • Fritidsinteresser eller aktiviteter

Familien

Risiko	Beskyttelse
• Psykiske vansker eller lidelser hos foresatte • Rus • Alvorlig sykdom • Samspillsvansker i familien • Store endringer i familiesituasjonen • Familien har lite støtte i sosialt nettverk • Foresatte har egne negative erfaringer og/ eller negative holdninger til skolen	• God psykisk helse hos foresatte • Tydelig grensesetting og godt samarbeid mellom foresatte • Foresatte er aktivt involvert i elevens skolegang • Foresatte har en positiv holdning til skole, lærere og medelever • Familien har støtte i sosialt nettverk • Godt samarbeid mellom foresatte og skole

Skolen

Risiko	Beskyttelse
• Mangelfulle rutiner for registrering og håndtering av fravær • U hensiktsmessig håndtering av , og holdninger til fravær • Dårlig klasse- og læringsmiljø • Mobbing • Lite kontinuitet i opplæringen; mange lærerbytter, høyt lærerfravær, tilfeldig overføring av informasjon • Lav kompetanse om psykiske vansker hos barn	• Gode fraværsrutiner, registrering og oppfølging • God klasseledelse • Velfungerende tilpasset opplæring • Godt relasjonsarbeid • God informasjonsflyt ved overganger og lærerbytter • Gode rutiner og handlingsplaner for å gripe inn ved høyt og bekymringsfullt fravær • Interne støttesystemer på skolen. • Klar ansvarsfordeling mellom kontaktlærer og ledelse • Etablerte samarbeidsrutiner med eksterne instanser

Opprettholdende og forsterkende faktorer bidrar ofte til elevens skolefravær (Kearney og Silverman, 1996)

The diagram illustrates a cycle of school absence and anxiety. It features a large green circle with a thick green border. Inside, several green circles are connected by arrows, showing a clockwise flow. The nodes are:

- Alvlig skolefravær** (Serious school absence) at the top.
- Blir hengende etter med skolearbeidet** (Lags behind with schoolwork) in the middle.
- Økt angst og depresjonsfølelse** (Increased anxiety and depressive feelings) on the right.
- Trivelige aktiviteter i hjemmet** (Pleasant activities at home) on the right, in a lighter green circle.
- Økt angst når krav om skoleoppmøte kommer** (Increased anxiety when school attendance requirements arise) at the bottom.
- Tap av venner og sosial isolering** (Loss of friends and social isolation) on the left.

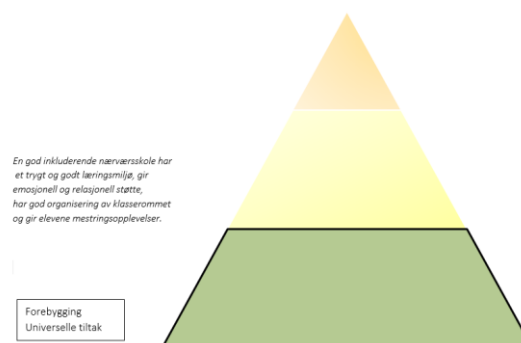
Arrows indicate the following sequence: Alvlig skolefravær leads to Blir hengende etter med skolearbeidet, which leads to Økt angst og depresjonsfølelse. This leads to Trivelige aktiviteter i hjemmet, which leads to Økt angst når krav om skoleoppmøte kommer. This leads to Tap av venner og sosial isolering, which leads back to Alvlig skolefravær, completing the cycle.

Den onde sirkelen ved alvorlig skolefraværproblematikk (Basert på Oslo Kommune, 2009).

DEL 2: PRAKTISK FRAVÆRS- OG NÆRVÆRSARBEID PÅ TRE NIVÅER

2.1 FOREBYGGENDE ARBEID I SKOLEN – UNIVERSELLE TILTAK (NIVÅ 1 I PYRAMIDEN)

Det forebyggende arbeidet vil alltid være det viktigste skolen gjør. Dette er arbeid som allerede er godt innarbeidet i skolen og som bygger på god klasseledelse; relasjonsarbeid, proaktive lærere, ros, oppmuntring og støtte, forutsigbarhet, en tydelig og varm voksen. Dette vil treffe de fleste elevene, 80-90%, og danne en stabil grunnmur få å iverksette ytterlige tiltak når det er nødvendig.

FORSLAG TIL FOREBYGGENDE RUTINER PÅ SKOLEN:

1. Føring av fravær
 - ☐ Kontaktlærer er ansvarlig for at elevens fravær er oppdatert
 - ☐ Time/ faglærere skal før fravær daglig
2. Kontakt mellom skole og hjem
 - ☐ Foreldre skal gi beskjed til skolen på elevens første fraværsdag
 - ☐ Dersom foreldrene ikke tar kontakt, skal kontaktlærer ringe foreldrene for å avklare fraværet på elevens første fraværsdag. Ved bekymring for fraværet informeres ledelsen
 - ☐ Kontaktlærer skal informere foreldre umiddelbart ved alt ugyldig fravær. Ledelsen informeres. På barneskolen skal dette skje i løpet av første timer. På ungdomsskolen senest ved skoledagens slutt
 - ☐ All kontakt skolen har med foreldre og/ eller elev vedrørende fravær skal loggføres
3. Oppfølging på trinn
 - ☐ Kontaktlærer skal gjennomgå fraværet til sine elever månedlig
 - ☐ Ledelsen deltar på gjennomgang av fravær på trinnmøter minst to ganger i halvåret
4. drøftinger av fravær på skolen
 - ☐ fravær skal være tema på skolens møter i ressursteam
 - ☐ avdelingsleder og rektor gjennomgår fraværspøringen og skolens fravær to ganger i halvåret.

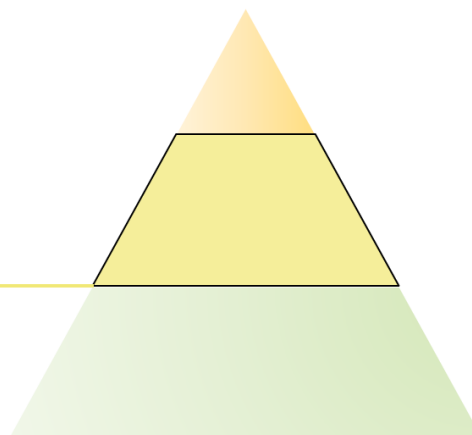
2.2 BEKYMRRINGSFULLT SKOLEFRAVÆR – MÅLRETTEDE TILTAK (NIVÅ 2 I PYRAMIDEN)

På dette nivået er **tidlig kontakt med hjemmet viktig**, spesielt ved ugyldig fravær og udokumentert fravær. Det er kontaktlærer som koordinerer arbeidet.

Kriteriene for når skolen tar kontakt følger definisjonen av alvorlig skolefravær:

- Eleven har én enkelttime eller mer ugyldig fravær
- Eleven har høyt gyldig fravær, fem dager eller mer på tre måneder
- Eleven har kommet for sent tre ganger på én måned
- Eleven møter opp på skolen, men forlater den igjen

Bekymringsfullt fravær
målrettede tiltak

Arbeidet på nivå 2 punktvis:

- ❑ kontaktlærere melder saken til avdelingsleder. Avdelingsleder melder saken videre; ressursteam/ nærværsteam/rektor
- ❑ kontaktlærer innkaller eleven og foreldrene til et møte
- ❑ skolen kartlegger eleven og situasjonen rundt eleven. Bruk tiltakssirkelen eller pedagogisk analyse
- ❑ skolen, eleven og foreldrene lagrer en samarbeidsavtale med tiltak
- ❑ samarbeidsavtalen følges opp og evalueres etter tre uker
- ❑ vurdere andre instanser for hjelp
- ❑ mulige utfall:
 - problemet løst, ytterligere tiltak ikke nødvendig, eleven monitoreres
 - bedring, men ikke helt i mål, arbeidet fortsetter
 - mer omfattende innsats kreves, gå til neste nivå.

Kontaktlærer skal ta kontakt med foreldre når eleven har alvorlig skolefravær, fortrinnsvis på telefon. Denne kontakten må dokumenteres.

Hensikten med samtalen er å sikre at foreldre er klar over fraværet og undersøke årsaken til fraværet. Hvis det ikke er grunn til bekymring, trenger ikke skolen å sette inn tiltak. Fraværet må likevel følges opp videre på lik linje som de andre elevene. Hvis det er grunn til bekymring, iverksettes målrettede tiltak

Hindre utvikling av langvarig alvorlig skolefravær

Prinsippet her er **tidlig intervensjon med høy intensitet**. Når fravær vedvarer over tid, kan det være vanskelig å få eleven tilbake til skolen. Et godt og samordnet arbeid i en periode på tre til

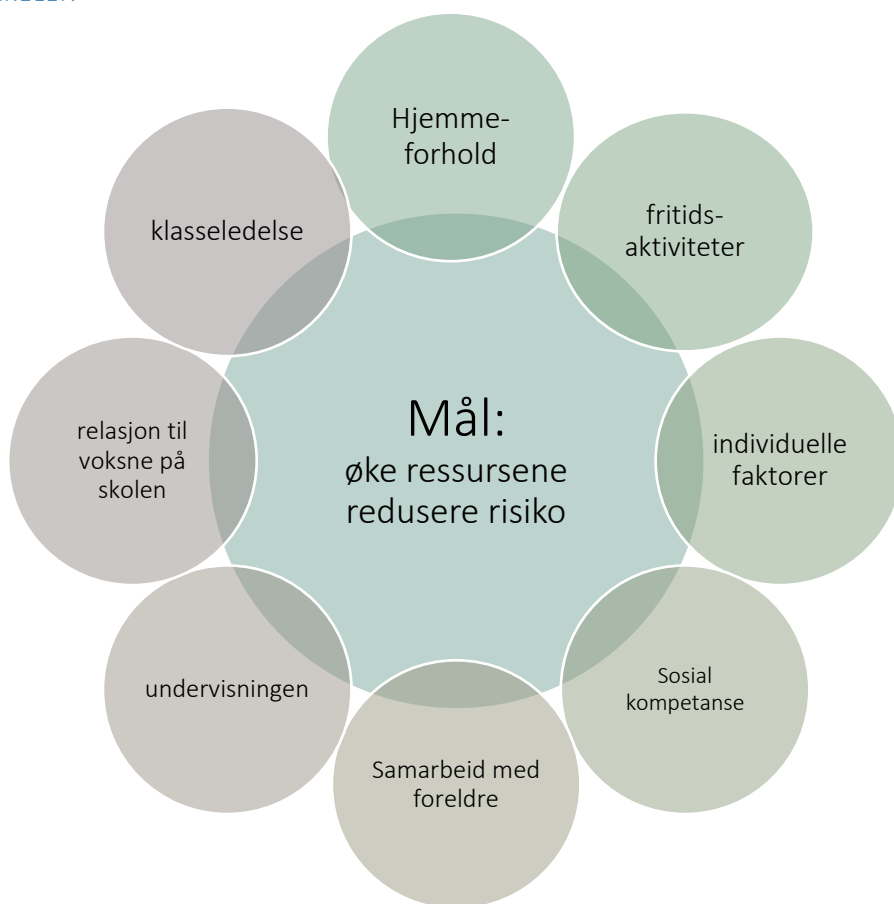
fire uker, kan hindre at fraværet blir langvarig. I denne fasen koordinerer avdelingslederen arbeidet. Eleven skal meldes til skolens ressursteam.

En viktig del av arbeidet og fokuset er kartlegging og involvering av aktuelle samarbeidsparter.

KARTLEGGING

Kartleggingen skal ta utgangspunkt i tiltakssirkelen. Benytt de områdene som er relevante. Videre kan/bør pedagogisk analyse brukes. Det viktigste er at kartleggingen gjenspeiler at bekymringsfullt skolefravær kan påvirkes av mange faktorer. Aktørene må vurdere elevens skolesituasjon, elevens livs-betingelser generelt, i tillegg til individuelle og familiære forhold. Deler av kartleggingen gjøres før samarbeidsmøtet, men det er også naturlig at noe av kartleggingen skjer i møtet med eleven og foreldrene.

TILTASKSSIRKELEN

SAMARBEIDSAVTALE/TILTAK

Skolen kaller inn elevene og foreldrene til et møte. Eleven har en svært viktig rolle i å beskrive sin egen situasjon. Bruk gjerne samtale-guide for denne samtalen i Ressursbanken. Se forøvrig kapittel om elevmedvirkning og vurdering av elevenes beste. Møtet og kartleggingen skal

munne ut i en samarbeidsavtale. Avtalen skal ha en oversikt over hvilke tiltak som skal gjøres de neste ukene, og en ansvarsfordeling av disse. Det er viktig med tiltak både på skolen og hjemme. Det kan ofte være behov for svært tett oppfølging denne perioden. Samarbeidsavtalen bør også inneholde en plan B, det vil si hva som skal gjøres hvis tiltakene raskt viser seg ikke å virke.

Ved bekymring er det viktig å få andre instanser raskt på banen. Både PP-tjenesten og skolehelsetjenesten vil være en viktig samarbeidspartner. Skolen kan vurdere å oppfordre eleven og foreldrene til et besøk hos fastlegen. Det er viktig å sjekke ut somatiske faktorer som slapphet, magesvikt, hyppige infeksjoner osv. Fastlegen kan også være en viktig støttespiller knyttet til psykisk helse. Det er fastlegen som henviser dersom det er behov for hjelp fra spesialisthelsetjenesten.

EVALUERING

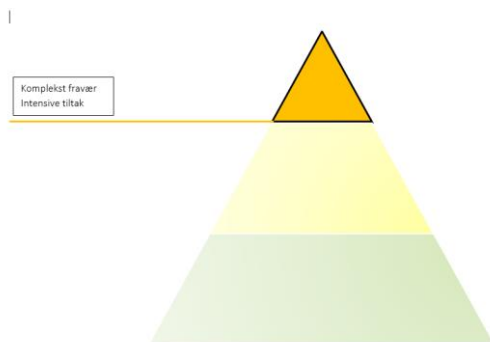
Samarbeidsavtalen og tiltakene skal evalueres og det skal avtales et møte mot slutten av perioden. Noen ganger vil det være behov for å evaluere avtalen underveis, eksempelvis ukentlig. I evalueringsmøtet skal effekten av tiltakene vurderes.

Dersom fraværet har gått merkbart ned eller opphørt vurderer aktørene om tiltakene skal avsluttes eller fortsette.

Dersom fraværet har gått noe ned, vurderer aktørene om de skal lage en ny samarbeidsavtale, drøfte eventuelt nye tiltak, eller gå til nivå 3. Saken skal opp på nytt i skolens ressursteam.

Dersom fraværet er uendret eller økende skal skolen gå til nivå 3

2.3 KOMPLEKST SKOLEFRAVÆR – INTENSIVE TILTAK (NIVÅ 3 I PYRAMIDEN)

Mål for arbeidet. Redusere omfanget av skolefraværet

Prinsippet på dette nivået er å vurdere hvilke behov eleven har og hvordan de ulike faginstansene kan bidra for å redusere omfanget av skolefraværet. I denne fasen er ressursteamet viktig. De skal vurdere hvem det er naturlig at tar koordineringsansvaret for saken.

- ☐ Skolen tar opp saken i ressursteam
- ☐ Det avklares hvem som skal ha koordineringsansvaret
- ☐ Det avklares om eleven skal henvises til andre instanser
- ☐ Det vurderes behov for legeerklæring på fraværet
- ☐ Skolen gjennomfører utvidet kartlegging av eleven og situasjonen rundt eleven
- ☐ Skolen viner nye tiltak
- ☐ Det systematiske arbeidet rundt eleven fortsetter selv om fraværet blir langvarig

Den som har koordineringsansvaret skal arbeide tett i samarbeid med skole, foreldre og andre som bidrar i saken. Koordinatoren skal sikre flyt i arbeidet og legge til rette for samarbeid mellom ulike hjelpeinstanser.

Når det er besluttet å gå til nivå 3, kaller skolen inn til et møte med foreldre og eleven selv. Målet er å drøfte mulige tiltak. I møtet skal det også avklares om andre aktuelle instanser, som barnevern, spesialisthelsetjenesten eller fastlegen, skal inn.

UNDERVISNING I HJEMMET OG FRITAK FRA OPPLÆRINGSPLIKTEN

Undervisning hjemme på bakgrunn av elevens helsetilstand kan anbefales som en del av spesialundervisning etter utredning hos PP-tjenesten. Ved en anbefaling om undervisning i hjemmet kreves det en legeerklæring med vurdering av om det er urimelig at eleven skal gjennomføre opplæringsplikten på skolen. Normalt bør man være forsiktig med å anbefale dette da det kan være med på å befestе fraværet.

Ved langvarig sykdom der det ikke er forsvarlig at eleven mottar opplæring, bør PP-tjenesten gjøre en sakkyndig vurdering hvor det vurderes fritak fra opplæringsplikten (Oppll § 2-1). Ved vurdering av fritak fra opplæringsplikten, skal det alltid foreligge en legeerklæring som beskriver elevens helsetilstand, og elevens grad av mulighet til å motta opplæring. Der det er urimelig overfor eleven å gjennomføre opplæringsplikten, helt eller delvis, skal skolen fatte enkeltvedtak om dette, etter sakkyndig vurdering.

RESSURSER

Å HØYRE ELEVEN

Når de i skolen skal fastsette eigna tiltak i skolemiljø saker, skal de alltid vurdere kva for tiltak som er til det beste for eleven. For å finne kva som er til det beste for eleven, må de undersøkje saka og la eleven få uttale seg om si eiga oppleving av og syn på saka. Det er inga nedre aldersgrense for retten elevane har til å verte høyrde.

For at merknadsretten til elevane skal vere reell, må skolen sørgje for at elevane

- får informasjon om prosessen*
- vert inviterte til å skildre hendinga slik dei opplever ho*
- får gje uttrykk for sine meiningar, sin vilje og sine ønske*

INGA PLIKT TIL Å UTTALE SEG

Sjølvs om elevane har ein rett til å verte høyrde, har dei inga plikt til å uttale seg. Elevane må ikkje nødvendigvis ha meiningar om løysinga av saka for å kunne uttale seg. Det kan vere han eller ho berre meiner noko om somme sider av saka. Det er ikkje eit krav at foreldra samtykkjer når skolar høyrer elevane i saker etter opplæringslova kapittel 12.

VURDERE DET BESTE FOR ELEVEN

Behova og føresetnadene til eleven er utgangspunktet for korleis de skal vurdere kva som er til det beste for eleven. Skolen må gjere ei konkret og individuell vurdering i kvart tilfelle.

Moment i ei vurdering av det beste for eleven kan vere

- *eleven sitt syn*
- *identiteten, karaktertrekka og eigenskapane til eleven*
- *familiemiljø og nære relasjonar*
- *eleven sin rett til vern, omsorg og tryggleik*
- *sårbarheita til eleven*
- *den fysiske og psykiske helsa til eleven*
- *retten eleven har til utdanning*

Alle momenta er relevante, men i større eller mindre grad ut ifrå den konkrete situasjonen for eleven. Andre moment enn dei som er skildra her, kan også vere relevante. Momenta gjeld generelt for alle saker som gjeld barn og unge, ikkje berre skolemiljøsaker.

KOR STOR VEKT SKAL SKOLEN LEGGJE PÅ DET SYNET ELEVEN HAR?

Synspunkta til eleven skal tilleggjast «behørig vekt i samsvar med dets alder og modenskap».

Ulike moment i vurderinga av kor stor vekt skolen skal leggje på synet til eleven syn kan vere

- *alderen og modenskapen til eleven*
- *kor sterkt ønske eleven har*
- *om dette er eit ønske eleven har halde fast ved over lengre tid*
- *kva type spørsmål det gjeld*
- *om eleven har forståing for konsekvensane av ønsket sitt*
- *styrken av dei momenta som eventuelt talar mot å ta omsyn til synet til eleven*

Korleis skolen vurderer kva som er til det beste for eleven, samsvarar ikkje nødvendigvis med kva eleven sjølv eller foreldra ønskjer. Skolen må gjere ei sjølvstendig vurdering basert på fagleg kompetanse av kva for tiltak som er til det beste for den enkelte eleven.

Vurderinga av det beste for eleven skal bidra til at skolen fastset tiltak som sikrar at eleven får oppfylt sin rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

MEDVIRKNING OG ELEVEN BESTE:

Vedlagt samtalskjema som KAN brukes for å undersøke hvordan eleven har det og hans eller hennes ønsker for hvordan skolemiljøet skal være. Også vedlagt mal som kan brukes i en anerkjennende samtale-PERMA

P- Positive følelser: Hva er det som gjør at du har det bra?

E- engasjement: Hva slags aktiviteter gjør at du glemmer tiden?

R- relasjon: hvem er du trygg på, slapper av med og får støtte fra?

M- mening: Hvilke aktiviteter og oppgaver synes du er viktige og meningsfulle?

A- Avslutte tilfreds: Hva er målene dine, og hvordan kan du nå dem?

VALG AV STRATEGIER OG TILTAK

Skolens egne ressurser tar utgangspunkt i tiltakssirkelen i tillegg til etablert praksis

Relasjoner:

- Relasjon elev- lærer, andre voksne
- Relasjon elev(er)- elev
- Relasjon hjem-skole
- Klassemiljø

Klasseledelse:

- Struktur
- Regler og håndhevelse av regler
- Læreren som tydelig leder

Undervisningen:

- Innholdet i de enkelte skolefagene
- Variasjon og systematisk bruk av arbeidsmåter

Sosial kompetanse:

- Livet og sånn
- Jeg vet fra 1.-10 trinn
- Utvikling og gjennomføring av lokale strategier.
- Bruk av egne programmer som f.eks «steg for steg»

Motiverende tiltak

- Vektlegging av mestring i undervisningen
- Bruk av ros og oppmuntring
- Bruk av belønningssystemer

Samarbeid med foreldre:

- Gjensidig informasjon mellom hjem og skole
- Vektlegging av drøftinger og muligheter for foreldremedvirkning

Tilpasset opplæring

- Differensiering av undervisningen
- Variasjoner i gruppetilhørighet

Korrigerende tiltak:

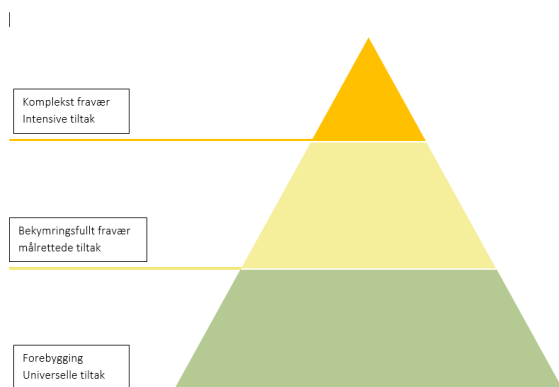
- Grensesetting og bruk av konsekvenser
- Beskjeder, advarsler, ignorering

Andre tiltaksområder:

- Arbeid med ute- og innemiljøet i skolen
- Klargjøring av holdninger og verdier hos lærere
- Handlingsplan i skolen

Kompetanse hos ansatte:

- [Forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær | udir.no](https://www.udir.no)
- Jeg vet- Salaby <https://www.jegvet.no/>
- Snakke med barn; <https://www.snakkemedbarn.no/>
- LINK- Livsmestring i Norske klasserom <https://www.linktillivet.no/>
- Grønne tanker- Glade barn (psykologisk førstehjelp) <https://skole.salaby.no/1-2/gronne-tanker-glade-barn>
- Målrettede tiltak kan være å bruke verktøy for å arbeide med sosiale ferdigheter og utvikle god samhandling i læringsmiljøet. Det kan også bidra til at eleven får ferdigheter i å identifisere og håndtere ulike følelser. Livet og sånn, er en ressurs som anbefales å brukes systematisk i det forebyggende arbeidet. <https://www.livetogsann.no/>
- Statped har materiell for å undersøke hvordan barn vil ha det på skolen, dette er utarbeidet til elever med ulike nevrologiske utviklingsforstyrrelse, men kan gjerne brukes i samtale med barn som strever med å være på skolen av ulike årsaker. Vedlagt pluss-minus-skjema som kan brukes når barn skal høres og medvirke.
- Blå kors, snakk om mobbing ressursbank <https://www.blakors.no/ressursbank/snakkommobbing-ressursen/>

Samtaleskjema/ Pluss-minus-skjema

Skjemaet skal være utgangspunkt for en samtale mellom lærer og elev for å få tak i elevens stemme. Det er ikke viktig at eleven svarer på alt. EN voksne som kjenner eleven godt kan lett vurdere hva som er relevant eller ikke, eller som eleven opplever som utfordrende å snakke om. Det som er viktig er at man finner områder eleven er interessert i samtidig som man kan få tak i det som er utfordrende for eleven både på skolen, fritid og hjemme

Område			Kommentar
Skoleveien			
Timeplanen			
Arbeidsplan/Lekseplan/ukeplan/dagsplan			
Lange økter			
korte økter			
Tavleundervisning			
Læreren hjelper deg			
Jobbe alene			
jobbe i gruppe			
Hvem vil du jobbe sammen med (par/gruppe)?			
aleneundervisning			
Klasserommet			
plassen din i klasserommet			
Grupperom			
prosjektarbeid/ tema/ fordypning			
ekskursjoner/ annerledesdager			
Turdager/ uteskole			
KRLE			
Norsk skriving			
Norsk lesing			
Matematikk			
Engelsk muntlig			
engelsk skriftlig			
Samfunnsfag			
naturfag			
gym			
svømming			
tekstil			
tegning			
sløyd			
Mat og helse			
Spise på skolen			
musikk			
Lekser			
Skriftlig prøve			

muntlig prøve			
Framføring • Alene • Sammen med noen • For gruppa			
Område			Kommentar
friminutt			
Klassen/ gruppa di			
Guttene			
Jentene			
Kjenner du noen på trinnet som føler seg utenfor eller opplever å bli plaget? Har du noen gang hatt det slik?			
Konflikt/uenighet/krangel			
Lærerne/ de voksne på skolen Hvem av de voksne tror du liker deg? Blir du hørt på skolen?			
Skolen din			
Skoleregler			
ferier			
Film/ serier			
Sosiale medier, underholdning			
Sosiale medier, kommunikasjon			
Spill/ gaming			
Nyheter/ politikk/ samfunnsengasjement			
Lesing fritid			
hobby			
Musikk • høre på • synge • spille • lage			
Rydde rommet			
hjelpe til hjemme			
passe søsken			
Være sammen med venner			
husdyr			
fritidsaktiviteter			
foreldre			
jobb			
Kan du huske sist du var fornøyd med deg selv?			

På en skala fra 1-10 der 1 er lite og 10 er høyt stress: Hvor høyt stress kjenner du når du tenker på skolen? På en skala fra 1-10 der 1 er lite og 10 er mye: Hvor lyst har du til å gå til skolen? Aladdins lampe/ tre ønsker i livet 1 2 3			
--	--	--	--

<https://www.statped.no/globalassets/laringsressurs/dokumenter/02-bokhefte/sannviljehadet071020.pdf>

En anerkjennende samtale

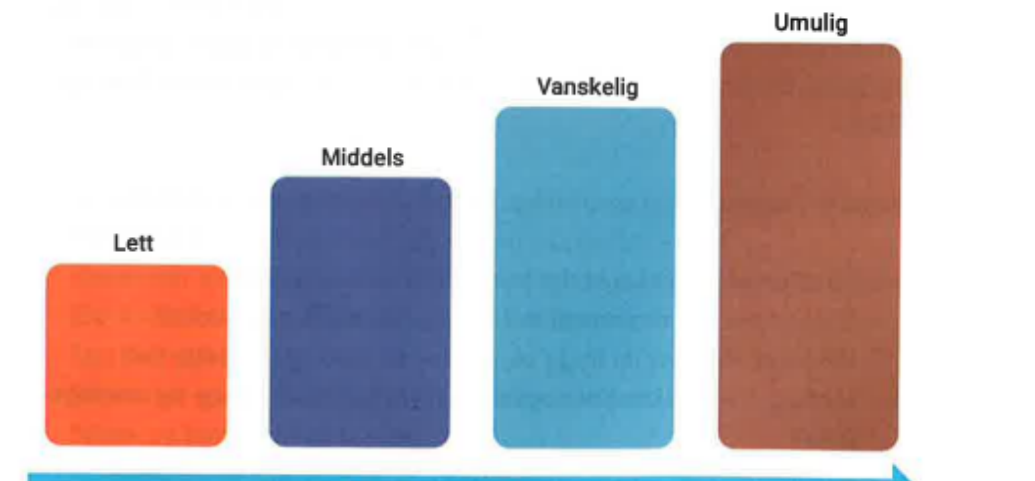
Noen ganger kan det være vanskelig å finne historier med mestring og glede. I stedet for å forske på det destruktive tenkesettet må vi finne noe som kan gi barn og ungdom håp og tro.

Måten vi stiller spørsmål på, er avgjørende. I boka *Anerkjennende elevsamtaler* (Mæland og Hauger, 2008) nevnes mirakelspørsmål: «Du tenker deg at du våkner en natt, og det har skjedd et mirakel. Hvordan ville en dag på skolen ha sett ut da? Hva gjorde du? Hva gjorde læreren? Hvordan hadde du det sammen med de andre i klassen? Om jeg var flue på veggen og så deg i klasserommet og alt var bra, hva ville jeg sett da?»

Aktiviteter og stress

Elevmedvirkning i praksis

Her inviterer den voksne eleven til å plassere lapper med fag, rom, aktiviteter og arbeidsmåter inn i et stress-skjema. Poenget er at eleven slipper å forklare mye; bildet viser tydelig hva som er lett, og hva som er vanskelig på skolen. Dette vil gjøre det enklere å lage avtaler med eleven. Prinsippet er å gjøre mest av det som går bra, og eleven kan velge noe av det som er vanskeligere å øve på. Lærer og elev kan finne ut sammen hva slags støtte eleven trenger for å få det til. En kan også gjøre dette flere ganger sammen med eleven og fotografere bildet. Det som var middels vanskelig i februar, har kanskje blitt lett i mars.

Unntatt offentlighet jfr. Off.l. §13, Forv.l. §13

foresatte

sted/ dato:

MELDING OM HØYT FRAVÆR

Elevens navn har nå *antall* dager fravær fra skolen. Dette utgjør en stor andel av det antallet skoledager eleven skal ha i løpet av hele skoleåret. (kan med fordel regnes ut i %)

Skolen oppfordrer derfor til at ferier og fridager følger skoleruta slik at eleven ikke opparbeider seg ytterligere fravær.

Ta kontakt med kontaktlærer hvis dere ønsker en oversikt over registrert fravær.

Med hilsen

-kontaktlærer-

-rektor-

Unntatt offentlighet jfr. Off.l. §13, Forv.l. §13

foresatte

Sted/dato.....

Møteinnkalling

Påskole ønsker vi å ivareta elever med høyt fravær. Dere kalles derfor inn til møte på skolen *dato, klokkeslett, rom* For å snakke om *elevens navn* fravær.

Vi kaller inn til møte når eleven har

- høyt gyldig fravær, fem dager eller mer på tre måneder
- kommet for sent tre ganger på én måned
- møter opp på skolen, men forlater den igjen

Vi innkaller til dette møtet uavhengig av årsaken til fraværet.

For *elevens navn* har fraværet den siste tiden vær *omfang, beskrivelse*

Det er mange årsaker til høyt skolefravær. Noen ganger er årsaken ukjent, og noen ganger er det vanskelig å forstå hvorfor. Uansett er det tre parter som må snakke sammen og samarbeide i slike saker, det er skolen, eleven og hjemmet.

Møtet ledes av *avdelingsleder/ rektor*

Med vennlig hilsen

-kontaktlærer-

-rektor-

Unntatt offentlighet jfr Off.l. §12, Forv.l.§13

Tiltaksplan / samarbeidsavtale

Elev: _____

Tilstede: _____

Tiltaksplan - opprettholdende faktor	mål	tiltak	ansvar	tegn på bedring	behov for støtte/ ressurser	når
Skole						
Hjem						
Fritid						

Annet:

Underskrifter:

Unntatt offentlighet jfr Off.l. §12, Forv.l.§13

Evaluering av strategier og tiltak

Dato:	Navn:
-------	-------

Problemformulering:

Strategier/ tiltak	Er strategiene gjennomført?		
	ja	delvis	nei

Målsettinger	Er målsettingene nådd?		
	ja	delvis	nei

Beskrivelse av eventuelle hindringsfaktorer som må analyseres:

Strategier for neste periode	ansvar	periode

REFERANSER

BUFDIR. (2024). *BUFDIR skole og vennskap*. Hentet fra <https://www.bufdir.no/foreldrehverdag/ungdom/skole-og-vennskap/skolefravar-og-skolevegring/>

kommune, A. (u.d.). *Arendal kommunes Rutiner for Elever som uteblir fra skolen* .

kommune, B. (u.d.). *Fravær rutiner, tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid*.

kors, B. (2024). *Snakk om mobbing*. Hentet fra <https://www.blakors.no/ressursbank/snakkommobbing-ressursen/>

LINK. (u.d.). *LINK*. Hentet fra <https://linktillivet.no>

Mosand, I. K. (u.d.). *Håndtering av skolefravær*. Fagbokforlaget.

rkbu. (2024). *Snakke med barn*. Hentet fra <https://www.snakkemedbarn.no>

Salaby. (u.d.). *Jeg vet*. Hentet fra <https://www.jegvet.no>

Statped. (u.d.). *Sånn vil jeg ha det*. Hentet fra <https://www.statped.no/globalassets/laringsressurs/dokumenter/02-bokhefte/sannviljeghadet071020.pdf>

UDIR. (2024). *Forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær fra skolen*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/forebygge-og-folge-opp-bekymringsfullt-fravar-fra-skolen/>